

Asia: OM 31/41/2015

Lapsenhuoltolain uudistaminen

Yleistä

Onko teillä yleistä lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta?

Lapsen läheisverkoston oikeuksien huomioiminen lapsen näkökulmasta on hyvä parannus. On tärkeää, että

lapselle on mahdollista sopia oheishuolto myös muun lapselle läheisen henkilön kanssa. Päätöksentekoa

ja lausuntorotokollaa on selkiytetty ja niissä on mahdollista asettaa aikarajat ja myös "katkaista" toistuvien

riitaannuttamisten ketju. Myös asiantuntijoiden käyttöä hankalampien riitatilanteiden yhteydessä tuomioistuinkäsittelyssä

on selkiytetty.

Lapsenhuoltolain yleiset säännökset (1. luku; 1-5 c §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Tapaamisoikeuden sisällön määrittelyssä ja laajuudessa on hyvä olla tapauskohtaista pelivaraa, kuten on esitetty mahdollisuudeksi sopia niin.

Molempien vanhempien velvollisuus myötävaikuttaa tapaamisten toteutumiseen on tärkeää todeta laissa. Täsmäntäminen lapsen asuinpaikan

muuttamista koskevassa asiassa toisen vanhemman ilmoitusvelvollisuudella, parantaa lapsen oikeutta pitää yllä tärkeitä ihmissuhteita. Perheväkivalta

tilanteissa on hyvä ottaa säädöksessä huomioon mahdollisuus ilmoittamatta jättämiseen tilanteen turvaamiseksi.

Huoltajat ja tapaamisoikeus (2. luku; 6-12 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Tietojensaanti oikeudesta lapsen vanhemmalle, joka ei ole huoltaja, on ollut hyvä säätää erikseen siten, että siitä voidaan myös erikseen

sopia koska tietojensaantiin liittyvät kiista ja epäselvyydet ovat monimutkaisia ja vaikeasti tulkittavia useiden eri lakien päällekkäisyyden

vuoksi ja niihin on ollut myös vaikea saada yksiselitteisiä tulkintoja valtakunnallisilta asiantuntijoilta. Oheishuolto voi joissakin tilanteissa toimia huostaanoton vaihtoehtona ja se on asiana tärkeä, mutta todennäköisimmin aika harvinainen ja poikkeuksellinen tilanne. On kuitenkin tärkeää säätää se mahdollisuutena. On tarpeellista tuoda yksityiskohtaisissa perusteluissa esille yleisimpien tapaamisoikeuden toteutumatta jäämiseen liittyvien kiistatilanteiden sosiaalisia linjauksia (sivu 62) vaikka nyanssit voivatkin olla kiistatilanteissa mitä moninaisimpia. Normisäätelyllä ja sen tulkinnalla estetään kuitenkin monien kiistojen jatkuminen. Lapsen asumisesta ja tapaamisesta sopiminen erikseen huostaanoton aikana voi olla joissakin tilanteissa aika haasteellinen mutta oikeuskäytäntö näyttäneen miten tämä toteutuu ja missä laajuudessa?

Oikeudenkäynti (3. luku; 14-17 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Kuuden viikon määräaika tuomioistuimessa kiireellisissä tilanteissa väliaikais määräyksen antamiseksi on hyvä uudistus lapsen edun kannalta.

Huolto- ja tapaamisriitojen tuomioistuinsovittelu (3 a. luku; 17 b ja 17 d §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Asiantuntija-avustajina on tärkeää käyttää laillistettujen sosiaalialan asiantuntijoiden (ammattihenkilölaki 817/2015) ammattitaitoa, joilla on erikoistuminen

lapsen huoltoa ja tapaamista koskevien riitojen selvittelyyn ja sovitteluun. On hyvä, että lapsen kuuleminen ja varsinainen

valmisteleva työ tuomioistuimen ulkopuolella huomioidaan laissa.

Vieraassa valtiossa annettu päätös ja lapsen palauttaminen (6. luku; 39 ja 41 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Ei lausuttavaa

Asetuksenantovaltuus (7. luku; 49 §)

Lausuntonne ehdotetusta säännöksestä?

Ei lausuttavaa

Liitelait

Onko teillä lausuttavaa liitelakeihin ehdotetuista muutoksista?

Lapsen mielipiteen ja itsemääräämisoikeuden huomioiminen täytäntöönpanotilanteissa on ihmisoikeuksien näkökulmasta erityisen tärkeää.

On kehitetävä käytäntöjä ja tehtävä näkyväksi niitä tilanteita, joissa lapsi on ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti kykenevä arvioimaan

itsenäisesti omaa tahtoaan. Tahdonilmaisustamon varmistuttava menetelmällisesti. Olisiko tässä mahdollisuutta vielä enemmän tarkentaa lakia

ja lisätä selvittämisvelvoittavuutta siten, ettei synny väittelyä ja erimielisyyttä siitä, onko tahdonilmaisua ollut ja miten sitä on käsitelty ja kenellä on ollut velvollisuus selvittää? (liitelaki 2 §)

Vaikutukset

Onko ehdotuksen vaikutukset mielestänne arvioitu asianmukaisesti?

Sosiaalilautakunnalle asetettava määräaika selvityksen toimittamisessa edellyttää resurssien vahvistamista huoltoa ja tapaamisoikeutta

koskevien kysymysten viranomaiskäsitelyssä kuntien sosiaalitoimessa. Selvitysten viipymisen pääasiallinen syy on ollut sosiaalilautakuntien virkaresurssien riittämättömyys ja alimitoitus. Lain valmistelun ja hyväksymisen yhteydessä tämä muutos on suotavaa tuoda selkeästi esille asianomaisille vastuuministeröille kuten sosiaali- ja terveysministeriö sekä lainkäytön laatua asiakastyössä yleisesti valvoville tahoille kuten Valvira. Sopimusmahdollisuuksien laajentaminen lastenvalvojien luona edellyttää selkeän systemaattisen valtakunnallisen erikoistumiskoulutuskokonaisuuden luomista lastenvalvojan tehtävään ja sen varmistamista, että valtakunnallisesti on saatavissa riittävästi lastenvalvojan tehtäviin koulutettuja sosiaalialan laillistettuja kelpoisuuskaiteerit täyttäviä lastenvalvojia. Tuomioistuimen yksilöidyt selvityspyynnöt eivät vähennä työmäärää lastenvalvojalla vaikkain selkiyttävät tilannetta. Muutos on otettava huomioon myös mahdollisen Soten maakuntamuutoksen yhteydessä.

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen?

Ei muuta lausuttavaa.

Heikkinen Alpo
Talentia - Alpo Heikkinen